

Fedél Nélkül – Otthontalan emberek műhelye 2012. évi szakmai beszámoló

A Fedél Nélkül az első magyar nyelvű utcalap, alapítója, örökös főszerkesztője Ungi Tibor. A lap szerzői és terjesztői egyaránt otthontalan emberek, a Menhely Alapítvány a lap kiadója. Célunk, egyrészt hogy a velünk kapcsolatba kerülő hajléktalan embereknek értelmes, hasznos tevékenység végzését tegyük lehetővé. Alapfeladatunknak tekintjük, hogy otthontalan alkotók számára lehetőséget biztosítsunk publikálásra, fejlődésre egyaránt, terjesztőinket pedig munkajövedelemhez segítsük. Másrészt egyre növekvő mértékben szerepet kívánunk adni a közösségi társadalom felé nyújtott szolgáltatásoknak hajléktalan emberek mind szélesebb körű bevonása mellett, fontosnak tartjuk a lap szerepét az előítéletek kezelésében, csökkentésében. Munkánkban az esetkezelő és a közösségi szociális munka teljes eszköztárát igénybe vesszük, ám az utcalap, az intézmény és a brand fenntartása, működése ezernyi egyéb, apró készség használatát követeli meg.

Lapterjesztés

A lap terjesztését néhány kivételtől eltekintve hajléktalan emberek végzik, akik terjesztési szabályzatunkat betartva, fényképes kitűzőnket viselve, kollégáinkkal együttműködve árulhatják a Fedél Nélkül-t. Létrehozása óta 2012 utolsó napjáig 1.904 terjesztőt regisztráltunk, 2012-ben 103 új terjesztőt vettünk fel, közülük 51 főt sikerült megtartanunk. Az év során összesen 327 terjesztővel dolgoztunk, ők lapvásárlás céljából összesen 6.422 alkalommal kerestek fel bennünket, 2.601 alkalommal pedig egyéb ügyekben jártak nálunk (engedélyt pótolni, segítséget kérni, ügyet intézni, stb... - a szerkesztőség helyiségében melegedő vendégeket 2012-ben már nem számoljuk ügyfélforgalmunkhoz). 2012-ben teljes forgalmunk 9.023 fő volt. Az előző 7 év munkája mára beérett, terjesztői hálózatunk gyakorlatilag teljesen megújult, új terjesztőinknek könnyen értelmezhető, átlátható szabályok adta viszonyrendszerbe kell beépülniük, a normaként közvetített terjesztői attitűdöt testközelből tapasztalhatják kollégáik közt.

Terjesztőink közül 130-150 fő végzi rendszeresen e tevékenységet. A 2012 évi növekedés mellett is igaz, a szabályok következetes kezelése, a szélesebb körű ellenőrzések hatására 2007-hez képest harmadával csökkent létszámuk. 2012-ben 555 helyszíni ellenőrzést végeztünk. A BRFK Közlekedésrendészetének kollégái – 2007-ben kötött megállapodásunk értelmében – 2012-ben is balesetvédelmi oktatásokkal segítettek munkánkat, ezen terjesztőinknek kötelező a részvétel. A négyhetente meghirdetett Terjesztői Gyűlésen nem kötelező a

részvétel, de minden terjesztőnek joga van részt venni a döntésekben. A Terjesztői Gyűlés a lap megjelenéséhez, a terjesztés körülményeihez, a lap stratégiai terveire kapcsolódó ötletek,

beszélgetések fóruma, az itt egyszerű szótöbbséggel elfogadott döntések természetesen nem csak a jelenlévőkre nézve bírnak kötelező érvénnyel.

2012-ben stabilizálódott a fővároson kívül értékesített lapok száma, számos vidéki város lakói juthattak hozzá lapunkhoz. Az év során 31 vidéki településen dolgoztunk, rendszeres a jelenlétünk 8 megye 14 városában, ahol összesen 24 terjesztőnk dolgozik, akik teljes forgalmunknak majd a negyedét bonyolították.

2012-ben 27 lapszámunk jelent meg, 5.000 és 7.000 közötti példányszámmal, összesen 131.644 példány fogyott, ami megfelel az előző évi teljesítménynek.

Kiemelt Terjesztői Csoport

A Kiemelt Terjesztői Csoport a Fedél Nélkül 2005 óta működő kis közössége. Azon lapterjesztőinket fogja össze, akik munkavégzésükkel és közösségi szerepvállalásukkal is példát mutatnak a többiek számára. Megkülönböztetően piros színű, fényképes kitűzőre jogosultak, s velük intenzívebb szociális munkát tudunk folytatni. Kiemelt terjesztőink ötleteire támaszkodva minden hónap utolsó szombatját közösen töltjük. Hol a szerkesztőségben válogatjuk a beérkező adományokat, hol pedig a szabadba megyünk közös szalonnasütésre, vagy éppen kulturális programot szervezünk, 2012-ben így jutottunk el a Hadtörténeti Múzeumba és az Állatkertbe is. Júniusban csatlakozva a Te Szedd mozgalomhoz, kitararítottuk a VII. kerület Deák tér – Király u – Erzsébet krt – Dohány u határolta területét. Célunk, hogy egymásra figyelő, társas kapcsolatokra nyitott terjesztőinket a közösségi élményeken keresztül erősítsük önbizalmukban.

Az év legnépszerűbb programja 2012-ben is a Balaton parti nyaralás volt. Ebben az évben 2 újonnan kinevezett Kiemelt Terjesztő tartott velünk, összesen 12 fővel nyaraltunk Káptalanfüreden.

2012-ben második alkalommal kerültek átadásra az Ezredesi Oklevelek, melyeket az év során 1000-nél több lapot eladó terjesztőnk érdemelnek ki. Az oklevél elismerés és motiváció is kíván lenni, ugyanis a Kiemelt Terjesztői Csoportba való meghívó is egyben.

A szerkesztőségi ügyeletben 1 Kiemelt Terjesztőnk

vállal feladatot, a lap számára interjúkat készít további 3, egyéb háttér munkáink végzésében 4, azaz összesen 8 terjesztőnk végez önkéntes munkát.

A Kiemelt Terjesztői Klubokat májustól a Fővárosi Szociális Közalapítvány támogatásával tudtuk megvalósítani.

Lakhatási támogatás

Az Összefogás Közalapítvány támogatásával folytattuk lakhatási programunkat, melynek keretében a Fedél Nélkül szerzői és terjesztői közül összesen 13 személyt részesítettünk albérleti támogatásban. 2012-es évre 3 fő támogatása nyúlt át, mind a hárman albérletben laktak a mai napig, egy fő együttköltöző társával lakhatása színvonalát is emelni tudta. Új támogatott idén nem került bevonásra az Összefogás Közalapítvány megszűnése miatt. A lakhatási programot a Menhely Alapítvány Práter utcai Nappali Melegedőjével közösen szerveztük. A támogatásba bevont személyek többsége az egy évre szóló, összesen 240.000 Ft-os támogatásban részesült, mely összeget havi lebontásban,

egyenletesen csökkenő összegben fizettünk ki. A 3 támogatott a tárgyévben a fennmaradó hónapokra összesen 280.000 Ft támogatásban részesült.

Az év végén indult új programok segítségével decemberben újabb 5 fővel indult újra a program.

Szerzők

A Fedél Nélkül több mint 300 alkotó hajléktalan emberrel tart kapcsolatot, 2012-ben túl vagyunk a 6000. beadott pályamunkán is, és mintegy 40 új szerzővel gazdagodtunk. A szerzői gárdánk zömében otthontalan alkotókból áll, azonban hatoduknak nincs személyes tapasztalata a hajléktalanságban. Az év során csaknem 100 szerzőnk mintegy 400 alkotását jelentettük meg lapunkban, azaz négyszáz alkalommal juttattunk hajléktalan embert önkifejezési lehetőséghez. 2003-ban létrehozott Dokumentumtárunkban több mint hatszáz szerző több ezer, még kiadatlan kéziratát őrizzük, weboldalunkon pedig több ezer már megjelent alkotás található. A kéziratainkból válogatott, Háy János szerkesztésében megjelent két antológia mellett 2012-ben újabb versválogatás jelent meg: A Mathias Corvinus Collegium diákjai és a Fedél Nélkül szerzői csapata közös munkájaként egy harmadik válogatás kötet jelenhetett meg *Művészeltek a város peremén* címmel.

2012-ben több, nagy nyilvánosságot kapó projektben lehettünk együttműködő partnerek. A Pesti Magyar Színház Szélyes Imre rendezésében szerzőink verseiből és prózáiból színházi előadást rendezett. Alkotóink a lap hasábjain túlmutató, irodalmi pályázatokon értek el eredményeket, ezekből is kiemelkedik kettő: Pethő N. Gábor első önálló kötetének megjelenésével és Csábi István, aki az Örkény novellapályázaton első díjat nyert.

A Fedél Nélkül néhány szerzője alapító tagja a PontMűvész Egyesületnek, az egyesülethez szorosan kapcsolódva májusban megnyitott alkotóházunk, ahol a legtehetségesebb, legpiacképesebb szerzőinknek

kívánunk nyugodt körülményeket teremteni. Folytatódik a *Sztárokkal beszélgetünk* c. projektünk, melyben szerzőink ismert, neves sztárokkal készítene interjúkat a lap számára. 2012-ben olyan elismert személyiségekkel beszélgettek szerzőink, mint Eszenyi Enikő, Spiró György, Szélyes Imre vagy Selmeczi Tibor.

Művészeti Pályázat

A Menhely Alapítvány és a Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézményei által kiírt, 2004 februárja óta futó havi művészeti pályázata mára az ország minden szögletébe elért. A legtöbb pályamunkát Budapestről kapjuk, de az eltelt években az ország minden megyéjéből, több tucatnyi városból is bekapcsolódtak a munkába: pl. Debrecen, Ózd, Pápa, Sopron, Veszprém, Szeged, Vác. Havonta hirdetünk nyerteseket vers, próza és grafika kategóriákban, az első helyezett nettó 5.000 Ft, a második helyezett n. 3.000 Ft, a harmadik helyezett n. 2.000 Ft pénzjutalomban részesül. A

nyertes pályázatokat teljes egészében a Fedél Nélkül bankszámlájára érkező lakossági adományokból finanszírozzuk. 2012-ben összesen 375.000 Ft-tal jutalmaztuk a helyezetteket.

A Havi Díjátadó Ünnepséget minden hónap utolsó keddjén a DocuArt kávézóban tartjuk. A rendszeres találkozások nem formális ünnepség, az alkotókkal szoros kapcsolat alakult ki. A pénzdíj és az oklevél átvétele után a szerzők egymás alkotásait is megismerhetik, a tucatszámú rendszeresen visszajáró vendég jóízű beszélgetésekkel kerül egyre közelebb egymáshoz. A díjátadó nyílt, belépő nélküli rendezvény, egyben találkozási pont is azon személyekkel és szervezetekkel, akikkel közös projekt megvalósításán dolgozunk, legyen ez közös alkotói pályázat, kiállítás vagy kötet szerkesztése.

2006 óta tartjuk az Éves Díjkiosztó ünnepségünket, melynek során az adott évben helyezést elért pályamunkából szakmai zsűri választja ki az Év Alkotását vers, próza és grafika kategóriákban egyaránt. A 2012-es évben megtisztelt bennünket zsűribeli közreműködésével Kerekes Gábor és Horváth Tibor képzőművészek, Kukorely Endre író, Fekete András, a Barrus könyvkiadó vezetője, aki a havi művészeti pályázat zsűrielnöke is egyben, illetve új tagként csatlakozott a zsűrihez Ágens előadóművész. Az Éves Díjkiosztó Ünnepségünknek 2012-ben az Erzsébetvárosi Közösségi Ház adott otthont, kiállítással és meghívott előadókkal gazdagított eseményünkön kb. 70 fő vett részt.

Alkotóház

Egykori Mádi utcai ügyfélszolgálati irodánk helyiségeiben alkotóházat alakítottunk ki, mely 2012 májusában nyitotta meg kapuit. Az alkotóház – szolgáltatásaink közt egyedülként - működésében zárt, csak meghívással, a legtehetségesebbnek ítélt szerzőink előtt áll nyitva, nem titkolt célunk, hogy egyéni karrierépítésben is segítséget kívánunk nyújtani számukra. A ház működésében önkéntesekre, valamint régi szerzőinkre támaszkodunk. A ház működésének költségeit kizárólag adományokból finanszírozzuk. A házban dolgozó alkotók megalapították a PontMűvész Egyesületet, melynek bejegyzését 2012 novemberében kértük a Fővárosi Bíróságon.

Első Kézből a Hajléktalanságról

A program alapvetően a többségi társadalom tagjai felé szolgálat, segítséget nyújt megszabadulni a hajléktalan emberek sújtó előítéletektől, ma már önálló márkánév.

A Norvég Alap támogatásával 2009-ben indult *Első kézből a hajléktalanságról* c. programunk 2012-ben tovább erősödött mind a megvalósított események, mind a szakmai program tekintetében. Három, hasonló készségeket igénylő apró programot valósítunk meg: renthagyó osztályfőnöki órákon veszünk részt, a Menhely Alapítvány Városi

Sétájának „idegen” vezetőit biztosítjuk, valamint az egyre népszerűbb Élő Könyvtár szolgáltatást segítve teszünk újabb „köteteket a polcra”.

A hajléktalanság társadalmunk talán legkevésbé ismert és a legtöbb előítéllettel kezelt problémája. Az érintett emberek helyzetük, de a többségi társadalom félelmei miatt is kevés erőforrással bírnak, így könnyen szegregálódnak saját környezetükben. A személyes találkozás, a saját életutak bemutatása a leghatékonyabb ellenszere ama társadalmi csoporttal szembeni diszkrimináció csökkentésének, melyet éppen a többségi társadalommal való laza kapcsolat konzervál helyzetében leginkább. 3 fő célkitűzésünk volt:

- Elsődleges célcsoportként magukat a hajléktalan embereket aktivizálni, képezni, a projekt bonyolításában kezdeményező erőkké tenni saját önbizalmuk, aktivitásuk és nyitottságuk növelése érdekében. Eddig összesen 16, 2012 év során 12 hajléktalan emberrel dolgoztunk, közülük négy újonnan bekapcsolódó.
- Másodlagos célcsoportként a helyi közösség tagjainak szemléletformálása, hogy az előbbi célcsoporttal való személyes találkozás tudásanyagának ismeretében kritikusan viszonyuljanak az általában elutasító magatartással szemben. 2012 évben 28 oktatási intézményben 47 rendhagyó osztályfőnöki órát tartottunk, 23 új intézmény kapcsolódott programunkhoz, a 3 éve futó a projekt 103 órán mintegy 3000 diákot ért el.
- Harmadlagos célcsoportként – nem csak a bevont - szociális munkások nyitottabbá tétele a hajléktalan ügyfelekkel való egyenrangú munkára, mind az iskolai előadások, mind a városi séták során közösen, egyenrangú félként dolgoznak. Mára 3 volt hajléktalan kollégánkkal dolgozunk, a programban 2012-ben 18, összesen 30 szociális munkás vett részt. Projektünk óriási sikere, hogy Balog Gyula személyében 2010-ben először akkreditálható hajléktalan ember a Hajléktalanellátók Országos Konferenciájára, ahol 2012-ben már workshopot vezetett.

A Város Mindenkié csoporttal közösen szervezett és megvalósított iskolai program keretében általános és középiskolákba, valamint felsőoktatási intézményekbe járunk beszélgetni a hajléktalanságról, a hajléktalan emberek életéről. Az óra tematikája szerint 2-3 hajléktalan ember elmeséli élettörténetét, őszintén beszél otthonlanná válásának okairól, s érzelmi megrázkódtatásairól, ezután jelenlegi helyzetéről, terveiről és a kivezető utakról. A szociális munkás szakmai jellegű, átfogó előadást tart a hajléktalanná válás okairól,

a hazai ellátórendszerrel és a kivezető utakról. A legfőbb célunk a hajléktalanná válást előmozdító buktatók, akut élethelyzetek felmutatása, s az otthonlann emberekkel kapcsolatos negatív előítéletek csökkentése, megmutatva, hogy legtöbbjük aktív, dolgozó, azonban kiszolgáltatott helyzetben lévő ember, akiről első látásra, pl. ruházatuk alapján sokszor fel sem ismerhető helyzetük. Az órák második felében egy érzékenyítő szituációs játékokra is sor kerül, melyben a diákok élhetik át játékos formában a hajléktalansággal gyakran párosuló függő helyzeteket, diszkriminációt.

Fontosnak tartottuk a diákok és a helyi közösség saját nyelvén történő megszólítását, így az iskolai órákra érzékenyítő szituációs játékot dolgoztunk ki, a városi séta útvonalán pedig a belváros jól ismert pontjait és szolgáltatásait mutatjuk meg az utcán élők szemszögéből.

2012-ben kiemelkedően sok, 47 előadást tartottunk 28 különböző iskolában, ebből 23 helyen először jártunk programunkkal. 2009 óta több mint 3000 diákot sikerült elérnünk. 2012-ben a Civil Kurázi néven megalakult, hátrányos helyzetű csoportok jogaiért küzdő szervezeteket magában foglaló csapattal is járunk iskolákba.

Jelenleg saját erőből, egy otthontalan ember koordinálásával folytatjuk a munkát, a programot felügyelő szerkesztőség alkalmazottait nem számítva minden résztvevő önkéntesként vesz részt. A felmerülő, egyedi költségeket (pl. vidéki utazás költsége) a Menhely Alapítvány vállalta magára.

Az Első Kézből a Hajléktalanságról program bekerült a legjobb 130 projekt közé az innovatív kezdeményezéseket díjazó ERSTE díjért folyó európai versenyben.

Működés

Ahogy az elmúlt években, az utcalap Menhely Alapítvány egyik egységéként működik. Az alapítvány Kürt utcai nappali centrumában adja a szerkesztőség helyiségeit, biztosítja a két koordinátor bérét, valamint évi félmillió forintnyi dologi kiadást. Fentiek nagyon szerény alapműködéshez elégségesek, a hiányzó munkaórákat önkéntesek bevonásával, a hiányzó forintokat pályázatírással, adományszervezéssel és hirdetések értékesítése révén pótoljuk.

2012 évben majd negyven önkéntes segítette munkánkat, amivel az alapítvány legkisebb egységéként a legnagyobb önkéntes-foglalkoztatója vagyunk. Önkénteseinket munkánk majd minden fázisába szeretnénk bevonni, segítséget nyújtanak az

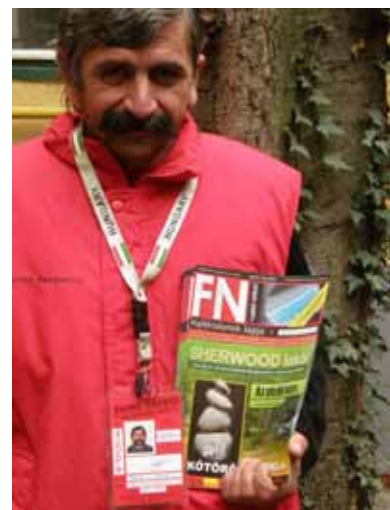
adminisztrációban, postázásban, elektronikus felületeink karbantartásában, rendezvényszervezésben, ... Egyre tudatosabban támaszkodunk a felsőoktatásból gyakorlatra érkező diákokra, 2012-ben 8 diák végezte nálunk gyakorlatát. Önkénteseink közül 8 fő terjesztői-szerzői gárdánkból jelentkezett.

2012 évben gyengén teljesítettünk az elnyert pályázatok számát és az elnyert támogatások összegét illetően egyaránt. A Fővárosi Szociális Közalapítvány és a Hajléktalanokért Közalapítvány felhívásain elnyert mintegy 1.100.000 Ft támogatás dologi kiadásaink 150%-os emelkedését jelentette így is, illetve hét fő lakhatáshoz jutását segíthettük. A támogatásokat szerzőink és terjesztőink részére tartott kisrendezvényeinkhez, irodai eszközök vásárlásához illetve a lakhatási programok kifizetéseire használtuk fel. Az utcalap önálló bankszámlájára érkező pénzadományokat alapvetően Művészeti Pályázatunk pénzdíjaira fordítjuk, különböző programokhoz, pl. alkotóházunk működési kiadásaira címkézett adományokat kérünk támogatóinktól.

Terveink

A Fedél Nélkül utcalap szerkesztősége az otthontalan alkotók és terjesztők tevékeny közössége kíván lenni, ezért mind több szerzőt kívánunk elérni, s erősíteni terjesztői hálózatunkat.

Művészeti pályázatunkat minél szélesebb körben való megismertetése érdekében aktívabbá szeretnénk venni a kapcsolatot az ország hajléktalanellátó intézményével, hogy újabb és újabb munkákat és tehetséges alkotókat mutassunk be lapunkban. A kiállításainkat reprezentatív, nagy nyilvánosság számára elérhető helyeken szeretnénk bemutatni, különös tekintettel a Fedél Nélkül 2013-ban esedékes 20 éves születésnapjára, melynek során több rendezvény szervezését tervezzük. Adományozóinknak konkrét ötletekkel szeretnénk segíteni, melyeket szórólapok formájában juttatnánk el hozzájuk.

Továbbra is cél, hogy minden önkormányzattal megállapodást érjünk el regisztrált terjesztőink közterület-használatáról. Néhány kerületben sikerült megegyeznünk, s folytatjuk egyeztetéseinket a többi fővárosi kerületben is.

Szeretnénk önkénteseink számát növelni, hiszen eddigi tapasztalataink alapján nem csupán a szerkesztőség mindennapos működését segítik munkájukkal, hanem számos innovatív kezdeményezést hoznak be a lap életébe. A lap előállításában grafikai, tördelési feladatokban segédkeznek számunkra, de szeretnénk feladatokkal ellátni őket az ügyfeleinkkel való közvetlen munkában is. Az internetes közösségi oldalak nyújtotta lehetőségek kiaknázására szintén számítunk további ötleteikre és aktivitásukra. 2013 januárjában a világ első jótékonyági tigris-garnéla tenyészetébe kap helyet egy akváriumban.

A helyi közösség tagjaitól kapott segítség ellenszolgáltatásaként továbbra is kiemelt fontosságúnak tartjuk az *Első Kézből a Hajléktalanságról* és *Sztárokkal Beszélgetünk* című programjaink folytatását, a működés feltételeinek biztosítását. Mindkét program a személyes kapcsolat megteremtésével a társadalmi integráció eszköze, az érintett otthontalanok kezdeményező félként párbeszédre hívják a társadalom különböző csoportjait, s a közös pontok keresésében együttműködő partnerekké válnak. Továbbra is gyengeségeink közt szerepel hirdetési felületeink értékesítésének hiánya, ebben is szeretnénk előrelépni, ami oldalszámunk további emelkedésének alapja lehetne.

Alapvető célunk nem változott, olyan olvasható, közérdeklődésre számot tartó lapot szeretnénk életre kelteni, mely – büszkén vállalt egyedi jellegzetességeinek megőrzése mellett is – kívül-belül méltó társa lehet a Nyugat-Európában már mindenütt létező, népszerű utcalapoknak. A laphoz szorosan kapcsolódó, szociális munkásokból álló stáb öt-hatszáz hajléktalan ember sorsának alakulását lenne képes figyelemmel kísérni, segíteni, ezért minden eszközt szeretnénk megragadni újbóli megszervezésére.